

...Gündəlikdə səkkizinci variantdır

İrəvan Bakının sülh sazişi ilə bağlı son təkliflərinə cavab verib

Deyəsən, Ermənistan və Azərbaycan arasındakı sülh danışıqlarının növbəti və sonuncu raundu uzaqda deyil. Bunu deməyə əsas verən, ilk növbədə, Nikol Paşinyan hökumətinin Bakının sülh sazişi ilə bağlı səkkizinci təkliflər paketi ilə bağlı verdiyi açıqlamadır.

Həmin təkliflər paketi bu ilin fevralında qarşı tərəfə çatdırılmış və fevral ayının 21-də Ermənistan təhlükəsizlik şurasının katibi Armen Qriqoryan açıqlama vermişdi. Dünən isə Ermənistan xarici işlər nazirliyinin mətbuat katibi Ani Badalyan jurnalistlərə məlumat verib ki, söhbət iki ölkə arasında “sülh müqaviləsi” layihəsinə dair təkliflərin səkkizinci variantından gedir.

(ardı 5-ci səhifədə)

...Gündəlikdə səkkizinci variantdır

(əvvəl 1-ci səhifədə)

Azərbaycanın sülh müqaviləsində müzakirəsini vacib saydığı məsələlərin nədən ibarət olduğu hər kəsə məlumdur. Bura Azərbaycanın hələ də işğal altında qalmış səkkiz kəndinin geri qaytarılması və Ermənistan qanunvericiliyində yer almış qonşu Azərbaycana və Türkiyəyə qarşı ərazi iddiaları ilə bağlı maddələrin aradan qaldırılmasıdır. İkitərəfli danışıqlarda İrəvan üçün “aşılmaz səddə” çevrilən, bu günədək müzakirəsindən yayınmış bu mövzulardır. Sülh gündəliyinin bu iki paraqrafı üzrə qarşılıqlı razılığa gəldikdən sonra, qalır neytral platformada sülh masasının arxasında “tet-a-tet” əyləşmək və sazişi imzalammaq. A.Qriqoryanın açıqlamasından bu qənaət hasil olur ki, Paşinyan iqtidarı, nəhayət, Azərbaycanın sülh gündəliyini müzakirə etməyə hazırdır və danışıqları davam etdirmək niyyətindədir.

Vaşinqton dialoqu alqışlayır

“Biz açıq şəkildə bildirdik ki, dialoqu alqışlarıq”. Bu sözləri Azərbaycan – Ermənistan münasibətlərinin normallaşması ilə bağlı ABŞ Dövlət Departamentinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Metyu Miller növbəti brifinqdə bəyan edib. Azərbaycan və Ermənistan arasında gələcək mümkün təmaslara dair sualı cavablandıran M.Miller onu da bildirib ki, problemin həlli yalnız danışıqlar masasından keçir: “İndi qarşıda baş tutacaq danışıqlar barədə nəse demək istəmirəm. Biz ikitərəfli görüşləri, dialoqu alqışladığımızı bir daha açıq şəkildə bildirdik. Ağ Ev bu dialoqun asanlaşdırılması üçün üzərinə düşən istənilən rolu oynamaqdan məmnundur və biz buna davam edəcəyik. Hər hansı konkret görüşlərdən əvvəlcədən danışmaq istəmirəm”. Amma Amerika cəmiyyətində heç də hamı Millerin açıqladığı rəsmi mövqeyin səmimiyyətinə inanmır. Misal üçün, amerikalı sabiq diplomat Ceyms Karden “Amerikan mühafizəkarlığı” (“The American Conservative”) jurnalında dərc olunan məqaləsində yazıb ki, əgər ABŞ həqiqətən də Ermənistanı xoşbəxt gələcəklə təmin etmək istəyirsə, Qafqaza müdaxiləni dayandırmalıdır. O, məqaləsində daha sonra qeyd edib ki, Birləşmiş Ştatlar Cənubi Qafqaza lüzumsuz və əlavə müdaxilədən çəkinməli, postsovet məkanına vurduğu zərəri azaltmalıdır: “İrəvanın Avropa İttifaqı (AI) və ABŞ ilə münasibətləri gücləndirmək istəyinə baxmayaraq, Brüssel görüşündə növbəti dörd il ərzində Ermənistan 270 milyon dollar qrant ayrılması barədə razılaşma ekspertləri heyran etmədi”. Siyasi texnoloq Karden İrəvanla Brüssel və Vaşinqton arasında yaxınlaşmanı son dərəcə təhlükəli adlandırır. Bunun ardınca tanınmış diplomat Paşinyan hökumətini, haqlı olaraq, Qərbin inteqrasiya ilə bağlı yalan vədlərə inanan və hələ də bunun

acısını yaşayan Ukrayna və Gürcüstanın “təcrübəsini” nəzərə almağa çağırır. Kənar müşahidəçilərdə belə bir yanlış qənaət formalaşma bilər ki, uzunömürlü münacişenin tənzimlənməsi prosesinə birbaşa və ya dolayısı ilə aidiyyəti olan aktorlar tərəflərin arzuladıqları sülhə öz töhfələrini verməyə çalışırlar. Amma realıqda hər şey göründüyü kimi deyil. Bakı son otuz ildə bu cür “vasitəçilərin”, “həmsədrələrin” münacişənin həllinə ikiüzlü, qərəzli münasibətlərinin dəfələrlə şahidi olub. “Cənubi Qafqazda sülhün mümkün qədər tez təmin olunması üçün hər şey edilməlidir”. Hayastan mediası xəbər verir ki, bunu İrəvanda səfərdə olan Avropa Şurasının baş katibi Mariya Peyçinoviyç-Buriç Ermənistan parlamentinin spikeri Alen Simonyanla görüşündə deyib. Baş katib bildirib ki, regionda sülhün alternativini yoxdur. Onun sözlərinə görə, sülhün təmin olunması və onun mümkün qədər uzunömürlü olması üçün ciddi çalışmaq lazımdır. Onu da qeyd edək ki, AŞ-nin baş katibi Ermənistan səfəri çərçivəsində bir sıra rəsmi şəxslər, o cümlədən, baş nazir Nikol Paşinyanla görüşüb. M.Peyçinoviyç-Buriçin qarşıdakı günlərdə Azərbaycana səfəri də gözlənilir.

“Böyük bacı” ümidləri doğrultmadı

İrəvanın Bakıdan bu günədək aldığı sülh sazişinin yeddi variantını qəbul etməməsinin, danışıqlardan yayınmasının əsas səbəblərdən biri kimi avropalı “bacısı” Fransanın adını tam əminliklə çəkmək olar. Bəs indi nə baş verdi ki, Ermənistan hakimiyyəti Azərbaycanın sülh paketinin müzakirəsinə hazır olduğunu bildirdi? Yoxsa qərblə təəssübkeşlərinə bağlı ümidlər özünü doğrultmadığına görə haqq yoluna gəldi?! Fransanın Cənubi Qafqazda sülh prosesinə “tormozlayıcı” təsirlərini şərh edən italyalı analitik, Roma Sapienza Universitetinin beynəlxalq hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Valentina Şabert bu təmayülün bölgə ölkələrinə yalnız ziyan gətirəcəyini bildirib: “Fransanın hərəkətləri Brüsselin

elə hərbi texnika göndərir ki, başqaları onu heç cür əldə edə bilməzlər. Səfirin bu açıqlaması Makron Fransasının Ermənistanı fəal şəkildə silahlandırmaq kimi hərbi-siyasi avontürasından əl çəkmədiyi anlamına gəlir. Bu isə Cənubi Qafqazda uzunmüddətli sülhün əldə olunması imkanlarına mənfi təsir göstərir.

Ermənistan parlamentində telefonsuz dinləmələr

Dünən Ermənistan baş nazirinin müavini Mqer Qriqoryanın və xarici işlər naziri Ararat Mirzoyanın iştirakı ilə parlamentin qapalı iclasında dinləmələr başlayıb. Hay saytlarının verdikləri məlumatlara əsasən, iclasın gündəliyinə Azərbaycanla Ermənistan arasında sərhədlərin delimitasiya və demarkasiyası üzrə məsələlər daxildir. Məlumatda o

putatlar dinləmələrdə telefonsuz iştirak edə birlər.

Bəli, iki ölkə arasında sülh sazişində erməni parlamentarlərinin müzakirəsini və yekdil rəyə gəlmələrini tələb edən nüanslar var. Onlar əvvəlcə Fransadan, İran üzərindən Hindistandan Ermənistan silah-sursatın daşınmasına, İrəvanı yenidən müharibəyə sürükləməyə çalışanların təhlükəli planları ilə bağlı sağlamlıq mövqələrini bildirməli, kəndlərin geri qaytarılması, sərhəd xəttinin hansı xəritələr əsasında çəkəcəyinə aydınlıq gətirməlidirlər. Onlar İrəvanın qərblə havadarlarına güvənərək beynəlxalq tribunalardan yalan və böhtanla dolu bəyanatlar vermək təcrübəsinə son qoyması və Bakının irəli sürdüyü sülh sazişinin səkkizinci variantı barədə ciddi düşünməlidirlər.

Nəhayət, Nikol Paşinyanın özünün də etiraf etdiyi kimi, “ərazi bütövlüyünün qarşılıqlı tanınması, sərhədlərin

Ekspert rəyi

Fərhad MƏMMƏDOV,
siyasi icmalçı

Bəli, Azərbaycan tərəfi sülh sazişinə səkkizinci dəfə öz şərtlərini əlavə edib qarşı tərəfə göndərmişdi. İndi Ermənistan rəhbərliyi buna öz şərtlərini qoşaraq Bakıya qayıtarıb. Biz həmin şərtlərlə tanış olan sonra ya danışıqlara gedəcəyik, ya da növbəti şərtlərimizi hazırlayıb onlara göndərəcəyik. Ümumiyyətlə, sülh danışıqları prosesi davam edir və bu prosesdə durğunluğun yarandığını, görüşlərin keçirilmədiyini demək doğru olmaz. Bu ilin əvvəlindən xarici işlər nazirlərinin, eləcə də sərhəd məsələsi ilə bağlı hökumət komissiyalarının görüşləri baş tutub. Bu müddətdə ölkə liderləri iki dəfə görüşüblər.

Amma bir qədər əvvəl Ermənistan xarici işlər naziri bildirmişdi ki, sülh sazişi ilə bağlı ziddiyət yaradan iki prinsiplial məqam var. Birincisi sərhədlərin delimitasiyasına, ikincisi isə kommunikasiyaların açılmasına aid məqamlardır. Bu fakt onu deməyə əsas verir ki, digər məsələlər ətrafında ümumi razılıq mövcuddur. Əsas

məsələlərdən biri Azərbaycanın dörd kəndin geri qaytarılması ilə bağlı gözləntiləridir. Narahatlıq doğuran digər məqam isə Ermənistanın konstitusiyasında məlum maddələrin dəyişdirilməsidir. Sadələşdirilmiş məqamlara qarşı tərəfin mövqeyi hələlik aydın deyil. Düzdür, baş nazir Paşinyanın hər iki məsələ barədə açıqlamaları var. Amma onun bəyanatlardan irəli gələn hər hansı hərəkətinə gülmürük. Yəni, prosesin başlanması, müvafiq qərarların qəbul edilməsi yoxdur. Bu halda etiraf etməliyik ki, bir tərəfdən danışıqlar davam edir, digər tərəfdən Azərbaycanın sülh gündəliyinə əlavə etdiyi şərtlərinə rəsmi İrəvan cavab verməyib.

demarkasiyası və kommunikasiyaların blokdan çıxarılması prosesi” gecikmədən həllini tapmalıdır. Əgər bunlar baş verməzsə, Azərbaycanın sınaqdan çıxmış sülhəməcburetmə üsulunu işə salmaqdan başqa yolu qalmayacaq. Bu realığı, gec də olsa, Ermənistan və onun kəmfürsət və məkrli himayədarları da anlamalıdır.